

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ - ΘΕΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Φ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ

Ὀδὸς Ἀλεξάνδρου Σούτσου ἀριθ. 17, Πάροδος Λυκαβητοῦ.

Συνδρομὴ Ἑσωτερικοῦ φρ. 12. — Συνδρομὴ Ἐξωτερικοῦ φρ. 15.

ἜΤΟΣ Γ. ΠΕΡ. Β

ἘΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ, 20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1898

ἈΡΙΘ. 7

Ο ΟΡΟΣ «ΛΟΓΟΣ»,

ὑπὸ φιλοσοφικὴν ἐποψίν ἐν τε τῷ χριστιανισμῷ
καὶ τῇ ἰδίῳ ἐπιστήμῃ τῆς Φιλοσοφίας.

Ὁ ὅρος «Λόγος» ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτοῦ χρoιά εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς συστάσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπετέλεσε τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον αὐτοῦ· τὸν μέγαν κρῖνον, ὅστις συνδέει ἀδιαρρήκτως ἐσαεὶ τὴν θρησκείαν μετὰ τῆς ἐπιστήμης· τὸν δὲ σύνδεσμον τοῦτον ἐκαλλιέργησαν ἀνεκάθεν ἀπὸ τῆς συστάσεως ἅπαντες οἱ φιλόσοφοι πατέρες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, οἶον, Κλήμης, Ὀριγένης, Κύριλλος, Ἀθανάσιος, Χρυσόστομος, Βασίλειος, Γρηγόριος, Δαμασκηνός, Φώτιος, Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλοι πλείστοι ὅσοι ὁ δὲ σοφὸς Γερμανὸς Humbert ἴδιον πόνημα πολυσέλιδον ἐδημοσίευσεν ἐν Γερμανίᾳ περὶ τῶν φιλοσόφων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ἐν Ἑλλάδι μεταφράσας ἐξέδωκεν ὁ ἐλλόγιμος κ. Μοσχάκης.

Ὁ ὅρος «Λόγος» ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστημονικὸν κέντρον, περὶ ὃ περιστράφησαν καὶ περιστραφήσονται ἐπι ἅπαντες οἱ σοφοὶ ἄνδρες τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἅπαντων τῶν ἐθνῶν Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, οἱ ἐν ἐπιστημονικῇ ἀντιλήψει καὶ ὑπερόχῳ διανοητικῇ καταστάσει διακρινόμενοι, ὡς οἱ ἀοίδιμοι, Γλάδστων, Δοίλλιγγερ, καὶ τινες ἄλλοι ἐξοχοὶ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ὁρθαῖς θεωρίαις, καθόσον ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἐπιστημονικὸς λαμπτήρ τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου, ὅστις ποδηγετεῖ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος ἐν συνέσει καὶ φρονήσει σταθερᾷ καὶ ἀδαμαντίνῃ. Δι' αὐτούς τοὺς λόγους ἐπιτραπῆτω μοι παρεκβατικῶς ἐν συντόμῳ νὰ διαλάβω ἴδια περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ ἐνταῦθα.

Ὁ φιλοσοφικὸς οὗτος ὅρος ἔχει διττὴν σημασίαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ.⁽¹⁾ Καὶ πρῶτον μὲν σημαίνει τὴν κριτι-

κὴν ἐκείνῃν τῆς ψυχῆς δύναμιν, καθ' ἣν συμφώνως ταῖς ἀρχαῖς καὶ νόμοις οἷς ἐπrouκίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως ἢ ἀνθρωπίνῃ διάνοια διατυποῖ καὶ διεξέρχεται κριτικῶς πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τοὺς τρεῖς γενικοὺς κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ: τουτέστι «τὸ Ἀληθές», «τὸ Ἀγαθόν», καὶ «τὸ Καλόν», οἷς ἀνήκει πᾶσα γνῶσις καὶ πᾶσα ἐπιστήμη.

Δεύτερον δὲ «ὁ Λόγος» σημαίνει τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι ἐνυπάρχουσαν ἐξοχὸν δύναμιν, καθ' ἣν αἶρεται ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς χώρας ἰδανικὰς ἀνεφίκτους τῇ ἕλῃ, χώρας ἀνηκούσας ταῖς ὑψηλῆσι διανοίαις, ἐν αἷς ἀνωτέρα τις ἐπίπνοια, ἐπερχομένη ἀνωθεν, ἀνάγει αὐτὰς εἰς ὕψος δυσθεώρητον, δι' οὗ συγκοινωνεῖ ἀλλοίας φύσεως κόσμῳ, ἐξ οὗ κατῆλθεν ὁ οὐράνιος λόγος ἐνανθρωπήσας. Τὴν ὑψηλὴν ταύτην θεωρίαν ἐν νῷ ἔχων ὁ Ἰωάννης ἐφώνησεν: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς «ἦν ὁ λόγος», τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο» κτλ. Ὁ δὲ Βυζαντινὸς τοῦ Ἀκαθίστου λεγομένου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὕμνου, σοφὸς συντάκτης, ὁ ποιῆσας αὐτὸν καθ' ὁμοίωσιν ὁμηρικὴν εἰς 24 τεμάχια κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου, καθὸ κάτοχος τῆς θεωρίας ταύτης, ἀναφέρει εἰς τὸ στοιχεῖον Ο τάδε: «Ὁλος ἦν ἐν τοῖς κάτω καὶ τῶν ἀνω οὐδὲ ἄλλως ἀπῆν ὁ ἀπερίγραφτος λόγος».

Ὡς ἐστὶ γνωστὸν τοῖς μαθηματικοῖς τὰ σχήματά εἰσιν ἢ παρέγραπτα ἢ περιγεγραμμένα: διὸ καὶ καθυποβάλλονται εἰς τοὺς μαθηματικούς ὑπολογισμούς ἐν ἀκρίβειᾳ: τὰ δ' ἀπερίγραπτα ὑπαγόμενα εἰς τὰς ἀναλυτικὰς ὑψηλὰς θεωρίας τῶν μαθηματικῶν διαφεύγουσι τοὺς ἀκριβεῖς ὑπολογισμούς, καθ' ὅσον ἐν αὐτοῖς ἀναφαίνεται τὸ ἀπειρον, ὅπερ κατὰ Νεύτωνα, διαφεύγει ἐν τῇ μαθηματικῇ τὰ ὅρια τοῦ πεπερασμένου ἀνθρώπινου νοός, ἀναγκαζομένου ὅμως οὐχ ἥττον ἐς

τολογικαὶ σημασίαι, αἵτινες ποικίλλουσιν, ὡς π. χ. διὰ τὴν λόγον ὁμηρον οἰκάδε, εἰς ὕμῳ οὐκ ἔχω λόγον δοῦναι κτλ.

(1) Ἐνταῦθα φυσικῶς τῷ λόγῳ παραλείπονται αἱ γραμμα-

αεί νά κυλίη τόν Σισύφειον κυβικόν ὄγκον τῆς ἐπισημονικῆς ἐρεῦνης. Εἰς τὰ ἀπερίγραπτα σχήματα ὑπάγεται καί ὁ ἀπερίγραπτος λόγος τοῦ Βυζαντινοῦ σοφοῦ, ὅστις οὕτω βυθίζει ἡμᾶς εἰς τὰ ἄδυτα τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ἐξ ἧς ἡ χριστιανικὴ ἐπιστήμη παρέλαβεν αὐτόν, καί περὶ ἧς ἄλλοτε ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται διὰ μακρῶν ἐν «τῆ Φύσει», καθόσον στεναί εἰσιν αἱ σχέσεις τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας μετὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἐν τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ ἐννοίᾳ τοῦ ἀπεριγράπτου (=ἀπειρου) λόγου ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Φίλων τῷ Ἰουδαίῳ τῆς Ἀλεξανδρείας φιλοσόφῳ, ὃς ἦν ἐξοχὸν Ἐπισημονικὸν πνεῦμα ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτοῦ· ἠσυχάζετο δ' ἐπὶ τοσοῦτον εἰς πάντα μὲν τὰ ἑλληνικὰ φιλοσοφικὰ συστήματα· ἴδια δὲ εἰς τὸ πλατωνικὸν τοσοῦτον ἐνεβάθυνεν, ὥστε περὶ αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τότε ἀνά τὰ στόματα πάντων τῶν λογίων ἔφερετο τὸ περίπυστον καταστάν τότε λόγιον τόδε· «ἢ Φίλων πλάτωνίσει, ἢ Πλάτων φίλωνίσει».

Ἀλλ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τότε οὐ μόνον ὁ Φίλων ὑπῆρχεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖοι σοφοί, ὡς Ἐρατοσθένης, Ἰππάρχος, Καλλίμαχος κλπ. Ἰσοππος καὶ Ἀριστόβουλος, Ἰουδαῖοι· ὁ τελευταῖος μάλιστα περιπατητικὸς ὢν καὶ διδάσκαλος Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, πολὺ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς παραστάσεως Δημητρίου τοῦ Φαληρέως περὶ τῆς μεταφράσεως ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὑπὸ τῶν Ο'. Ὁ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς καταφυγὼν εἰς Ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ φίλου αὐτοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, διαρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ἐπιστάτης τῆς μόνης τότε ἐν τῷ κόσμῳ περιήμῳ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀλεξανδρείας· ὡς τοιοῦτος δὲ κατώρθωσε νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ μέγα διὰ σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα ἔργον τῆς μεταφράσεως τῆς Π. Διαθήκης, ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἐπέδρασε καὶ ἐπιδρᾷ εἰς σύμπαντα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπῃς καὶ Ἀμερικῆς διὰ πολλοὺς ἄλλους, οὓς ἄλλοτε θέλομεν ἐξετάσει εἰς πλάτος.

Μεταφράσεις ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐβραϊκοῦ ἐπεχείρησαν καὶ νῦν πολλοὶ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσῃς ἐν διαφόροις πανεπιστημίῳ Εὐρώπῃς καὶ Ἀμερικῆς· ἀλλ' οὐ φαίνονται σύμφωνοι ἐν πολλοῖς ὄροις καὶ περιόδοις τῶν μεταγλωττίσεων εἰς διαφόρους γλώσσας, ἐν αἷς ἐγένοντο τῇ δαπάνῃ διαφόρων βιβλικῶν ἑταιρειῶν καὶ ἰδίᾳ Ἀγγλικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν, αἵτινες διασπείρουσιν ἀντίτυπα ἀπανταχοῦτῆς ὑψηλοῦ κατὰ μυριάδας.

Διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν ταύτην ἢ τε Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλήσια, ἢ τε Δυτικὴ Καθολικὴ ἀπρὶξ ἔχοντας τῶν Ἀρχαίων μεταφράσεων ἢ μὲν Α'. τῆς τῶν Ο'. ἢ δὲ Β'. τῆς καλουμένης Βουλγάτας. Καθόσον αἱ διαφοραὶ τῶν μεταφράσεων ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης, καὶ διὰ τῆς καλουμένης Συγκριτικῆς Γλωσσολογίας (Comparaison Glossologie) τῆς δὲ θρησκείας ἄλλος ὁ σκοπός· τουτέστιν ἡ διάδοσις ὀρθῶν ἰδεῶν περὶ Θεοῦ, περὶ προνοίας, περὶ πίστεως κλ. κλ. εἰς ἃς ἡ γλωσσολογία οὐδὲν τὸ ἐνδιαφέρον ἐμπεριέχει.

Ἐνταῦθα κρίνω περιττὸν διὰ τοὺς εἰδήμονας νὰ σημειώσω ὅτι ἢ τε Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἢ Νέα ἀποτελοῦσιν ἐν σύμπλεγμα ἔξοχον καὶ ὑψηλόν, τὴν κρηπίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐφ' ἣ βασιζονται πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τὰ δόγματα αὐτοῦ. Ἐν τῷ τοιοῦτῳ ὑψηλῷ συμπλέγματι συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ σχολὴ τῶν πεπεδευμένων ἀνδρῶν τοῦ Ἰσραὴλ, τῶν προφητῶν, οἵτινες προέλεγον καὶ διετύπων τὰ τῆς Νέας Διαθήκης.

Ἐγραφον ἐν Πειραιεῖ, 21 Ἰουνίου 1898

Ἄθαν. Πετρίδης
Σχολάρχης Πειραιῶς

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΗΤΙΚΗ

Τὸ ἑλληνικὸν αἶσθημα ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου ἐν τῇ πεζῇ συνθέσει θαυμασίως εἰκονίζεται ὑπὸ μιᾶς μονογραφίας Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασέως Ἑλληνοῦ κριτικοῦ τοῦ αἰῶνος τοῦ Αἰγυπτίου ἐν Ρώμῃ, λαμβάνει τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαφῆτου καὶ ἐξετάζει τὴν ἀξίαν τῶν ἰδιογενῶν ἤχων—φωνηέντων καὶ συμφῶνων—ὑπὸ ἐποψίν εὐφωσίας. Περαιτέρω παρουσιάζεται ὡς ἱεροφάντης ἀποκρῶφου τέχνης, πρόθυμος νὰ μνησθῇ ἡμᾶς εἰς τὰ ἐνδότατα μυστικὰ τῆς φιλολογίας. Τὸ ζήτημα, ὅπερ προβάλλει, εἶναι τοῦτο, πῶς πεζὸν ἔργον νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς ὠραῖον ποίημα, καὶ προβαίνει ἐξηγῶν τὸ δόγμα τῆς ρυθμικῆς πεζογραφίας παραθέτων ἐκλεκτὰ χωρία ἀπὸ τῶν Δημοσθένη, ἄτινα ὑποβάλλει εἰς λεπτεπίλεπτον ἀνάλυσιν ὑπὸ ἐποψίν ρυθμοῦ. Ὁ πεζὸς λόγος, λέγει, πρέπει νὰ εἶναι ἔρρυθμος, ἀλλ' ὄχι ἔμμετρος, ποιητικὸς χωρὶς νὰ εἶναι ποίημα καὶ μελωδικὸς χωρὶς νὰ εἶναι λυρικὸν τὸ ὄφρος. Καίτοι τινὲς τῶν διακρίσεων αὐτοῦ φαίνονται λίαν λεπταί, ἢ καθόσου κριτικῆ αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἀπορριφθῇ ὡς μὴ ὑγιῆς ἢ φανταστικῆ, καθόσον ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς ὕλης ἱστορίας τῆς ἐξελιξέως τῆς ἑλληνικῆς πεζογραφίας καὶ ὑπὸ τῶν ἔργων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν.

Τὸ πλησιέστερον νεώτερον ἔργον, παράλληλον τῆς μονογραφίας ταύτης, εἶναι τοῦ Στίβενσον περὶ ὄφρους ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἐνθα ἡ μέθοδος εἶναι λίαν προσομοία μέχρι τῶν λεπτομερειῶν. Ὅσον ἔμως γοητευτικαὶ καὶ ἂν εἶναι αἱ τοιαῦται ἀπόπειραι πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ ἐνδοτέρου μηχανισμοῦ τῆς τέχνης, πεποιθότως δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ μέθοδος τῆς παραγωγῆς εἶναι τὴ δὴς διάφορον τῆς ἀναλύσεως καὶ ὅτι οὐδεὶς μέγας πεζογράφος ἐν ἐπιγίνοισι μετρεῖ τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα οὔτε παίζει κρυπτόν μετὰ τὰ γράμματα.

Ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα μ. Χ., αἰῶνα ἀπειροκάλοιο σχολαστικότητος καὶ φιλολογικῆς ἀναληθείας, ἱστάται ὡς πρότυπον ἀπροσποίητον ἀπλότητος καὶ φιλοκαλίας. Ὁ Λουκιανὸς εἶχεν ἀποστρεφῆν πρὸς τὸ ἐπιτετηδευμένον, τὴν προσποίησιν, τὴν ἀπατηλότητα τὴν κενὴν, ἥτις ἐκλαμβάνεται ὡς τέχνη· εἰς δὴ τὰ κριτικὰ ἔργα του ὑπάρχει σιωπηλῆ τις ἐπίκλησις τῶν μεγάλων παραδόσεων καὶ τῶν ἀνεγνωριστέων ἀριστουγεννημάτων τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Οἱ διάφοροι κλάδοι τῶν γραμμάτων ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ ἐσπετεροῦντο τὰς σφαίρας ἀλλήλων, τῆς ἀναρχικῆς καταστάσεως τῆς φιλοκαλίας ὀφειλομένης κατὰ μέρος εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐπίδρασιν τῆς ρητορικῆς. Ἐξ ὧν τῶν μορῶν τοῦ πεζοῦ λόγου ἡ ἱστορία ἔπαθε περισσότερον ἀπὸ τὴν λεπτὴν διαφθοράν. Ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ φυλλαδίῳ του τῷ ἐπιγραφομένῳ πῶς πρέπει νὰ γράφῃτε ἡ ἱστορία διαμαρτύρεται κατὰ τῆς συγχύσεως τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ρητορικῆς, καὶ προσεῖτι ἀποδοκιμάζει τὴν ἐκνομον ποιητικὴν φαντασίαν, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία καθίσταται εἰδος πεζῆς ποιήσεως.

Ἡ τριπλῆ συμμαχία Ἱστορίας, Ποιήσεως καὶ Ρητορικῆς, ἣν ὁ Λουκιανὸς κατεπολέμη, παραμένει διὰ τῶν αἰῶνων ἐπίμονος παράδοσις ἐπιδράσασα ἐπὶ τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἱστορίας. Ἐπ' ἐσχάτων ἐν Ἀγγλίᾳ ὄξετα ἀντιδράσεις ἤρξαστο κατὰ τῆς καλουμένης φιλολογικῆς ἐπιρροῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἡ Μοῦσα τῆς ἱστορίας προσεκληθῆ νὰ προσλάβῃ τὴν αὐστηροτέραν ὄψιν τῆς. Ἀφ' ἐνὸς παροτρύνεται ν' ἀπειδυθῇ τὴν φιλολογικὴν αὐτῆς περιέωσιν καὶ νὰ καταστῇ ἐπιστημονικὴ—ν' ἀφοσιωθῇ εἰς πρῶτον τύπον ἐρευνᾶν καὶ παραγωγῆν μονογραφικῶν. Ἀφ' ἐτέρου λέγουσιν εἰς αὐτὴν ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ πρακτικῆ. Ὁ ἱστορικὸς πρέπει νὰ διαγράψῃ εἰς ἑαυτὸν πρῶτον καθῆκον τὸ διδάσκειν πολιτικὴν ἐπιστήμην, τὸ προὐπολογίζειν τὸ μέλλον. Ἄλλως «ἡ ἱστορία κατέρχεται εἰς βαθμὸν ἀπλῆς φιλολογίας». Ὑπὸ τὴν αἰσθητικὴν ἐπίδρασιν, ἰσχυρίζονται, ἡ ἱστορία καθίσταται εἰκονογραφικῆ, ἢ εἰκονογραφικῆ ἐποψίς τείνει νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν ἱστορικὴν.

τὸ βιογραφικὸν ἐνδιαφέρον ἀντικαθιστᾷ τὸ πολιτικόν.

Ἡ προσοχὴ συγκεντρῶται ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ μέρους ἐνὸς γεγονότος ἐπὶ τῶν σκηναίων αὐτοῦ παρεπομένῳ ἐπὶ παντός, ὅ,τι εἶναι προσωπικόν, δραματικόν καὶ ἐπιδέχεται φιλολογικῶν χειρισμῶν καὶ ἐξωραϊσμῶν. Καίτοι ὑπάρχει ἐδραία ἀληθεία ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ, δὲν ὑπάρχουν σημεῖα ὅτι δύναται νὰ ἐπιταθῇ ὑπὲρ τὸ δέον καὶ ὅτι ἡ χειρίστη τύχη, εἰς τὴν θὰ περιέπιπεν ἡ ἱστορία, θὰ ἦτο ὅτι ἐν τῇ προσπάθειᾳ τῆς ὄψως εἶνε εἴτε ἡμιεπιστημονικῆ εἴτε πολιτικῆ πρέπει νὰ παύσῃ οὕσα φιλολογικῆ. Ἡ ἱστορία εἶναι πρῶτον καὶ κύριον ἀφήγησις τοῦ παρελθόντος καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἔχει ἀξίαν ἀναγραφικὴν.

Ὁ Ἡρόδοτος ἔγραψε τὴν ἱστορίαν του μᾶς λέγει—ἵνα τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων μὴ ἐξαφανισθοῦν ὡς ἐκ τῆς διαρρέσεως τοῦ χρόνου ἢ τὰ μεγάλα καὶ θαυμάσια τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων παρθέντα μὴ μείνουν ἀμνημόνευτα.

Ἡ ἀφήγησις τοῦ παρελθόντος πρέπει ἐν τούτῳ νὰ λεχθῇ καὶ νὰ λεχθῇ οὕτως ὥστε, καθ' ἃ ὁ Ἡρόδοτος καὶ οἱ Ἕλληνας διείδον, οἱ ἄνθρωποι ν' ἀναγιώσκουν αὐτὴν μετὰ τέρψεως. Ἐκ παντὸς τρόπου εὐρὲ τὰ γεγονότα, ἐρεῦνησον τὰ χρονικά, ἐρήνηυσον τὸ νόημά των, ἀνακάλυψον τὰ διδάγματα των· ἐν τούτοις οὐδὲν χρονικόν, οὐδεμία πρωτότυπος πηγὴ, οὐδὲν πολιτικὸν ἀξίωμα ἐξιχνάζομενον πρὶς ὀδηγίαν μας πληροῖ τὴν ἀληθῆ ἰδέαν τῆς ἱστορίας. Ταῦτα δὲν εἶναι ἀκόμη ἱστορία, ἀλλὰ ὕλικόν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἢ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Πλάτωνος «ὄχι τραγωδία ἀλλὰ προοίμιον τῆς τραγωδίας».

Ἀπομένει εἰς τὸν μεγαλοφυῶ συγγραφέα νὰ συγχωνεύσῃ τὰ στοιχεῖα δὴα καὶ καθέκαστα, τὰ γεγονότα καὶ τὰ διδάγματα εἰς ἐν μεθοδικὸν σύνολον. Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ ἱστορίας καὶ φιλολογικῆς ἱστορίας εἶναι ψευδής. Ἡ ἱστορία προσκυνῶνται ἐκτεθειμένη εἶναι φιλολογία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐνεκα τούτου ρητορικῆ, ἀνυπόστατος, φανταστικῆ. Ἐνταῦθα ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος. Μία τῶν σημαντικωτάτων ὑπηρεσιῶν, ἃς ἡ Ἑλλὰς παρέσχε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, εἶνε ὅτι ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι δυνατὸν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, εἶτι δὲ πλεον ἐν τῇ ἱστορίᾳ νὰ συνενωθῇ ἡ ἀγάπη τῆς ἀληθείας μετὰ τῆς ἀγάπης τοῦ κάλλους, ὁ λόγος μετὰ τῆς φαντασίας.

Τὸ ἐγγεῖρημα καθίσταται ὁσημέραι δυσκολώτερον ἐνεκα συσσωρεύσεως ὕλικῶν καὶ εἰδικῶν γνώσεων.

Τὸ νὰ εἶναι τις φιλολογικὸς ἱστοριογράφος πιθανῶς θὰ εἶναι εἰς τὸ μέλλον κατάρθωμα σπανιότερον ἢ ὅσον ἦτο εἰς τὸ παρελθόν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ἐνεκα τούτου τὸ ἰδεῶδες νὰ καταβιβασθῇ ἢ νὰ συμψηφθῇ. Ἡ ἱστορία διαζευγμένη ἀπὸ τὴν φιλολογίαν ἀποβάλλει τὴν θέσιν τῆς καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ· παραχωρεῖ τὰ πρωτοτόκια τῆς· τὰ πρῶτόντα τῆς καθίστανται φθαρτὰ καὶ ἐφήμερα ὡς αἱ διαδοχικαὶ ἐκδόσεις μιᾶς ἐγκυκλοπαιδείας· καθίσταται ὀλίγον τι χαμηλοτέρα τῆς ἐπιστήμης, ὀλίγον τι ὑψηλοτέρα τῆς ἐφημεριδογραφίας.

Τοιαῦτα εἶπεν ἐν διαλέξει σοφός τις ἐν Λονδίῳ καὶ ὁ ρήτωρ ἀνέφερε χωρίον τι ἐκ τῆς πραγματείας τῆς ἀποδομένης εἰς τὸν Λογγίνον περὶ ὄφρους, ἐνθα ὁ γράφας ἀπαντᾷ εἰς τὸ ἐρώτημα, ἂν ὑπάρχῃ ἀσφαλὲς τι κριτήριον ἐκλεκτοῦ ὄφρους ἢ γενικώτερον εἰπεῖν ἂν ὑπάρχῃ ὀρισμένως γνώμη τελειότητος ἐν τοῖς γράμμασιν. Ἡ τελικὴ ἐτυμολογία κείται ὄχι παρὰ τοῖς ὀλίγοις ἀλλὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς. Ἡ ἀπόφασις τῶν κριτικῶν ἀναμένει τὴν κύρωσιν τῆς ὁμοφωνίας τῶν πεπαιδευμένων.

Καὶ ὅπως ἡ ὁμοφωνία τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ εὐπαιδευτῶν γυναικῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, ἂν δὲν ἐπεκύρωσεν ἀκόμη τὴν ἀπόφασιν τῶν κριτικῶν, ἐπεκύρωσεν ὁμοῦς διὰ χειροκροτημάτων καὶ θερμῶν συγχαρητηρίων τὸ βαθυτάτου μελετητοῦ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν γραμμάτων δύο διαλέξεις ὧν περίληψιν μετὰ κριτικῆς ἀναλύσεως εἰς δύο μακροσκελῆ ἄρθρα του ἐδημοσίευσαν καὶ οἱ «Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου.

Κηφισσός.

Ο ΟΔΟΠΟΡΟΣ

Ἡ ἀμαξία βραδέως ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς πεπνηγίας ὁδοῦ, ἐν ἣ συνσπειρωμένον ἐν τινι γωνίᾳ αὐτῆς, ὁ ὀδοπόρος καὶ μεκλειστός ὀφθαλμοῦ, ἐφάνετο ὅτι ἐσκέπτετο μᾶλλον ἢ ἐκοιμάτο, ὅτε αἰφνιδίως ἰσχυρὸς τις κρότος τὸν ἐτάραξεν ἐκ τῆς θέσεώς του. Συναμα δὲ ἤκουσε τὸν ἀμαξηλάτην προφέροντα ἐν ἀγανακτῆσει σειράν χονδρῶν ὕδρων, ἡ δὲ ἀμαξία του ἀναγκαστικῶς εἶχε σταματήσει.

— Τί εἶναι, Γιάννη; ἠρώτησεν τὸν ἀμαξηλάτην ὁ ὀδοπόρος προβαλὼν τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς θυρίδος.

— Νά, ὁ ἵππος ἔπεσε κάτω καὶ ἔσπασε τὸ τιμόνι, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος μετ' ὀργῆς. Μὲ κατέστρεψε τὸ ἀναθεματισμένο ζῶο!

Ὁ ξένος ἤνοιξε τότε τὴν θύραν τῆς ἀμαξίας καὶ ἐξῆλθεν, ἐνῶ δὲ ὁ ἀμαξηλάτης κατεγίνετο ν' ἀνεγείρῃ τὴν ἵππον του, αὐτὸς ἔριψε βλέμμα ἐξεταστικὸν περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἐξοχὴ ἐξετεῖνετο ἐνώπιόν του κατάλευκος ἐκ τῆς χιόνος, τὸ σκότος τῆς ἐσπέρας ἤρχιζε νὰ καλύπτῃ τὸν ὄριζοντα, οὐδαμοῦ δὲ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ διεκρίνετο.

— Ποῦ εὐρισκόμεθα; τί θὰ κάμωμεν ἤδη; ἠρώτησε τότε μετ' ἀνησυχίας ὁ ξένος τὸν ἀμαξηλάτην.

— Θέλομεν δύο ὄρας δρόμον διὰ νὰ φθάσωμεν, ἀπαντᾷ οὕτως. Ὡστε ἔως δού να διορθώσω ἐγὼ τὸ ἀμάξι, εἰμπορεῖτε ἂν θέλητε νὰ ἡσυχάσητε ἐκεῖ κάτω εἰς ἐκεῖνο τὸ μικρὸ σπητάκι ποῦ φαίνεται. Εἶναι Χάνι καὶ πάρα κάτω εἶναι καὶ ἐνα μικρὸ χωριό.

Ὁ ξένος ἀφῶ ὀλίγον ἐσκέφθη καὶ συνεζήτησε τὸ πρᾶγμα: — Καλά, εἶπε, θὰ ὑπάγω καὶ ἔταν εἰτοιμασθῆς, νὰ με εἰδοποιήσης.

Μετ' ὀλίγον ὁ ξένος ἀφίκετο ἐξωθὶ τοῦ οἰκίσκου καὶ εἰσελθὼν εὐρέθη ἐντὸς μικροῦ δωματίου ἀπλοῦ καὶ ἀσβεστοχρισμένου, ἀνευ πατάματος, ἀλλ' ἐπρωμένου διὰ χώματος καὶ ὅπου ὁμας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνωμίλουον πενθίμως καὶ ἐν θλίψει περὶ ρωμαλέου καὶ ὑψηλοῦ τινος ἀτόμου.

Μόλις εἰσῆλθεν ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεώς του, αἱ δὲ γυναικες ἀπεσύρθησαν τότε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἄνδρες καὶ μετ' ὀλίγον εὐρέθη μόνος μετὰ τοῦ οἰκοδεσπότου.

— Διὰ τί αὐταὶ αἱ γυναῖκες φοροῦν δὴα μαῦρα; ἠρώτησε. Μήπως συνέβη ἐνταῦθα κανὲν δυστύχημα;

— Ὅχι, ἀκόμη, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μετὰ θλίψεως, ἀλλὰ θὰ συμβῇ μετ' ὀλίγον... Χάνω τὸ παιδί μου.

— Τὸ παιδί σου; ὑπέλαθεν ὁ ξένος μετ' ἐνδιαφέροντος, λυποῦμαι πολὺ, φίλε μου, καὶ πόσων ἐτῶν εἶναι;

— Πέντε χρόνων.

— Ὡς τὸ ἰδικόν μου, προτέθηκεν ὁ ξένος μετὰ λύπης, καὶ μήπως εἶναι κοριτσάκι;

— Ναί, κοριτσάκι εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ ξενοδόχος καὶ παρετήρησε τότε μετὰ προσοχῆς τὸν ξένον.

— Τὸ καυμένο! εἰσι ἤτανε καὶ τὸ ἰδικόν μου, ἐπανελάθεν ὁ ξένος.

Ἐπηκολούθησε τότε μικρὰ σιωπὴ μετὰξὺ ἀμφοτέρων, ὅτε τὰ βλέμματά των παρεκλούθουον τὴν ἐν τῇ ἐστίᾳ πυρᾶν, καὶ αἱ φλόγες μόλις ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν ξένον νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἀπαισίαν καὶ σκεπτικὴν μορφήν τοῦ οἰκοδεσπότου.

Ὁ ξένος ἠρώτησε μετ' ὀλίγον.

— Ἡ μητέρα του θὰ ἦναι βεβαίως πλησίον τοῦ τέκνου τῆς.

Ἄλλ' εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ ξενοδόχος ἠγέρθη ἀποτόμως καὶ διὰ φωνῆς ἀγρίας:

— Ἡ μητέρα του; ἀνέκραξε. Δὲν ἔχει τὸ δυστυχισμένο μητέρα! Ἐφυγε κατὰ διαβόλου!...

Ὁ ξένος ἠγέρθη τότε καὶ αὐτὸς ἀποτόμως, ὡς νὰ ἤλεκτρισθῆ καὶ κτυπήσας τὴν τράπεζαν διὰ τῆς χειρὸς:

— Τὸ ἴδιον σὰν κ' ἐμένα! εἶπεν, καὶ παρετήρησε τότε μετὰ συμπαθείας τὴν ἀγρίαν μορφήν τοῦ ὁμοιοπαθοῦς του,

ούτινος ή τύχη τοσοῦτον ὠμοίαιζε πρὸς τὴν ἰδικήν του.

— Ναι, ἐξηκολούθησεν ὁ οἰκοδεσπότης μετὰ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ὄρους, ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπῆτι ή ἀθλία. Ἐκανα τὴν ἀνοησία καὶ ἐπῆρα γυναίκα εἰκοσιδύο χρόνων, ἐγὼ σαλπεντάρης. Τὴν ἐλυπήθηκα, διότι ἦτον ὄρφανή, πτωχοτάτη. Τῆς ἔδωσα ὅλα τὰ καλά, τίποτα δὲν ἤθελα ἀπὸ αὐτήν, παρὰ ὀλίγην φιλοτιμίαν καὶ εὐγνωμοσύνην νὰ ἔχη πρὸς ἐμένα. Ἀλλά, τὴν ἀθλία! ποῦ τὴν ἄφιναν αἱ φιλενάδες καὶ αἱ κοκεταρίες καὶ . . . καὶ . . . καὶ . . . Διὰ νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, φίλε μου, ἐν βράδῳ γυρίζω ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μου στὸ σπῆτι καὶ δὲν τὴν εὐρίσκω. Μὲ ποῖον ἔφυγε, οὔτε ἐζήτησα νὰ μάθω, οὔτε τὴν ζήτησα ἀπὸ τότε. Ἐφυγεν ή ἀθλία, ἔφυγε καὶ ἄφησε καὶ τὸ παιδί της.

— Ἀκριβῶς ὅπως μοῦ ἔκαμε καὶ ή ἰδική μου σύζυγος. ὑπέλαβε τότε ὅπως ἡσύχως καὶ μετὰ θλίψεως, τὴν κεφαλὴν κάτω νεύων ὁ ξένος, καὶ ἐπηκολούθησε τρομερὰ καὶ ἀπόλυτος μεταξὺ ἀμφοτέρων σιωπῆ.

Ἀφῆνης ὅμως μία φωνή, ἀπαιεῖα κορυγὴ μικροῦ παιδίου, κραυγὴ ἐκετευτική καὶ προξενούσα οἶκτον καὶ ἀπελπισίαν, καλοῦσα βοήθειαν καὶ παρηγορίαν ἠκούσθη ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου, ἀποσπασάσα αὐτοὺς βιαίως ἐκ τοῦ ἀπαιεῖου ληθάργου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τοῦ; κατεῖχε.

— Μιὰ! . . . μιὰ! . . . ἐξηκολούθησεν ή φωνή. Οἱ δύο ἄνδρες παρετήρησαν ἀλλήλους ὅπως τρέμοντες. — Μαμά, ἐπανάλαβε τὸ παιδίον, με φωνὴν σβυσμένην καὶ γυνὴ τις ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἔτρεξε πρὸς αὐτό.

— Θεόδωρε, εἶπεν ή αὐτὴ γυνή, ἐπανεληθούσα ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ παιδίου, τὸ κορίτσι πεθαίνει, θέλει νὰ ἴδῃ τὴν μητέρα του.

Ἐξοικονομῆται ἐσκήρτησεν.

— Ὅχι! ποτέ, ἀπήντησεν οὗτος. Εἶναι ἀδύνατον αὐτὴ ή παληγογυναίκα νὰ πατήσῃ πλέον εἰς τὸ σπῆτι μου. Ἐφυγε χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὸ παιδί της, πῶς τώρα θὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ τὸ ἴδῃ; Ὅχι! ἐξηκολούθησε, δὲν θὰ τοῦ πάρῃ τὴν τελευταία του πνοή. Νὰ τιμωρηθῇ, ή ἀθλία!

Τότε ὁ ξένος ἠγέρθη μετὰ δέους καὶ ἐκτείνας πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην τὰς χεῖρας.

— Μὴ τὸ κάμῃς αὐτὸ τὸ κακί, τῷ λέγει, πρὸς χάριν τοῦ παιδιοῦ σου. Τὸ ἴδιον ἔπαθα καὶ ἔπραξα καὶ ἐγώ. Ἡ σύζυγός μου με ἐπρόδωσε καὶ με ἐγκατέλειψε ὅπως καὶ ή ἰδική σου, οὔτω καὶ ή ἰδική μου ἐγκατέλειψε τὸ παιδί της καὶ ἔφυγε. Ἀφοῦ δὲ ἐπέρασεν ὀλίγα ἔτη, ή κόρη μου ἀπέθνησκε καὶ ἐζήτηε νὰ ἴδῃ τὴν μητέρα της. Ἐγὼ ποσὼς δὲν ἐπέτρεπον τοῦτο καὶ ἐπανελάμβανον πάντοτε τὸ «ὄχι». Ἀλλά, τί τὰ θέλεις αὐτά, φίλε μου, ὅταν πλέον ἀπέθανε τὸ παιδί μου, ἠννόησα τὴν ἀδικίαν, ὅπου τοῦ ἔκαμα. Διὰ νὰ ἐκδικηθῶ τὴν μητέρα του, νὰ μὴ πάρῃ τὴν ὑστερὴν πνοή του, ἄφησα τὸ παιδί μου νὰ πεθάνῃ με μεγάλον καῦμό. Καὶ ἀπὸ τότε δὲν μ' ἐρωτᾷς ἔχω ἡσυχία; ή ἰδέα αὐτὴ δὲν μ' ἐγκαταλείπει. Μοῦ ἔγινε μαρτύριον. Ἄχ! τὴν τελευταία ἐκείνη ματῆ τὸ παιδιοῦ μου, δὲν θὰ τὴν ξεχάσω ποτέ. Ἦτον ὅλη παράπονο καὶ πίκρα, ὅπου δὲν τοῦ ἐξετέλεσα τὴν ἐπιθυμίαν του. . . . Τώρα βλέπω τὸ λάθος μου ἐκεῖνο καὶ δὲν ἡσυχάζω. Οὔτε χαρὰ, οὔτε ἡδονὴ μ' εὐχαριστοῦσε ποτέ! Ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῶ, βλέπω ἔμπροσθέν μου τὴν σιάν του καὶ ή τύψις τῆς συνειδήσεώς μου με κτυπᾷ ἀδιακόπως.

Ταῦτα λέγων ὁ ξένος εὐρίσκετο εἰς μεγάλην συγκίνησιν.

— Ἄχ! ἐξηκολούθησε μετ' ὀλίγον, πλησιάζων τὸν ξενοδόχον, μὴ, πρὸς θεοῦ, ἀρηγήσῃς εἰς τὸ μονάκριβο παιδί σου, τὴν χάριν ὅπου σοῦ ζητεῖ. Ἐξ σὲ τύπη μέχρι θανάτου ή συνείδησις. Πίστευσόν με εἰς ὅ,τι σοῦ λέγω καὶ μὴ τυραννεῖς τὰς τελευταίας στιγμὰς αὐτοῦ τοῦ παιδίου.

Ἐξοικονομῆται ἐσκήρτησεν εἰς ἄκρον συγκίνησιν ἀπὸ τὴν ὁμοιωπάθειαν καὶ ὀδύνην τοῦ ξένου καὶ φοβηθεὶς τὰς συνε-

πείας τῆς ἐπιμονῆς του, ἐδάκρυσε καὶ καλύψας τὸ πρόσωπόν του εἶπε με τεταπεινωμένην φωνήν.

— Φέρετε τὴν μητέρα τοῦ παιδιοῦ μου.

Ἡ παρισταμένη ἔτι μελανοφόρος γυνὴ ἔτρεξε νὰ τὴν καλίσῃ καὶ μετ' ὀλίγον ή μετανοούσα καὶ περὶ δακρυχέουσα μήτηρ ἐδέχετο πρὸς τὸν λαίμαρον τῆς τὴν τελευταίαν κίνησιν τῶν χειρῶν τοῦ ἀποθνήσκοντος τέκνου της.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

Ροῦς

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ "ΒΟΥΡΓΟΝΔΙΑΣ,"

Ἄγων αὐτοδυντηροῦσεως

Τὸ φοβερόν δυστύχημα τὸ διαδραματισθὲν πλησίον τῶν Ἀμμωδῶν Νήσων παρὰ τὴν Νέαν Σκωτίαν (Καναδῶν) εἶναι τόσῳ τραγικόν, ὥστε πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐξελισσόμενα ὑποχωροῦσι πρὸς στιγμήν, πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἐνθα ἐκτοντάδες ἀνθρωπίνων υπάρξεων εὐρον φυγῶν μνημα εἰς τὰς ἰθύσσους τοῦ ὠκεανοῦ. Εἶναι καταστροφὴ, πρὸς τὸ μέγεθος ἢς ὁποίας οὐδεμὴς ὑπάρχει ἀνάλογος ἐν προγενεστέροις χρόνοις, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1891, ὅτε ἀπωλόθη παρὰ τὰς καναδικὰς ἄκτας ή «Βικτωρία» συμπαρασύρασα 700 θύματα. Τὸ δὲ τρομερώτερον, κατὰ τὴν τραγικὴν ταύτην σκηνὴν εἶναι ὅτι καὶ εἰς τὰ ἀνώτατα στρώματα τοῦ πολιτισμοῦ ή γενικὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ἐκ τῆς πρωτογενούς αὐτῆς καταστάσεως ἠπόλεσαν. Ἐπὶ τοῦ βυθιζομένου πλοίου ὁ πρὸς ὑπάρξεως ἄγων ἐξετυλίχθη ἐν τῇ ἀρχηγόνῃ αὐτοῦ μορφῇ, μεταβιζίων εἰς ροεῖς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦσαν καθ' ὅλην αὐτῶν τὸν βίον χρησιμώτατοι. Καὶ οὕτω βλέπομεν ἀνθρώπους ἀνήκοντας εἰς τὸ ἱποτικώτατον τῶν ἔθνων νὰ μετατρέπωνται αἰφνης εἰς κτήνη ἱποσπῶντα γυναίκα καὶ παιδιὰ ἀπὸ τῶν σωστικῶν δοκίδων καὶ ἄλλων ἐπιπλεόντων σκευῶν καὶ νὰ ρίπτωσιν αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄς μὴ ἀντίειπῃ τις ὅτι τῶν εἰδεχθῶν καὶ ἀνηκούτων τούτων σκηνῶν δρᾶσται εἶναι μόνον ὁ ἀξέστοι ναῦται, διότι καὶ πρὸ ἔτους εἰσέτι αἱ αὐταὶ σκηναὶ διεδραματίσθησαν ἐν Περσίαις ἐν μέσω τῶν φλογῶν τῆς καλουμένης ἀγαθοεργου ἀγορᾶς, ὅτε οἱ τὸν ἄγιον τοῦτον ἀγῶνα τῆς αὐτοσυντηρήσεως ἀγωνισθέντες ἦσαν μέλη τῆς καλουμένης ἀνωτάτης κριτοκρατίας.

Ὁ τόπος τοῦ δυστυχίματος

Ὡς ἐλέχθη ἤδη, ή σύρραξις ἐγένετο παρὰ τὰς Ἀμμωδεῖς Νήσους. Τὸ μέρος αὐτὸ ἔχει κινήν φήμην πρὸς τὴν ναυτικὴν ὁσμήν, διότι παρ' αὐτὴν ἐγένοντο ἀπεριόριστα ναυάγια. Κεῖται δὲ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ εἰς ἀπόστασιν 85 μιλίων ἰπὸ τῆς Χουάι-Χέδη καὶ 150 μιλίων τοῦ Χάλφρξ (Καναδᾶ). Ἡ νῆσος ἔχει 22 μιλίων μήκος καὶ ἐνός μιλίου πλάτος, περικυκλωμένη δὲ ὑπὸ πολλῶν σὺρσεων ἄμμου, ἐκτεινομένων μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὑψάλων, οἵτινες ἐν καιρῷ τρικυμίας ἀποκορύπτονται ὑπὸ τῶν κυμάτων θορυβωδῶς λυκωμένων ὑπερθεῖν αὐτῶν, ἀποτελεῖ φοβερόν κίνδυνον διὰ τοῦ ναυτιλομένου.

Ἐξ ὅσων εἶναι γνωστῶν, κατὰ τὸν τρέχοντα αἰῶνα, ὑπερτὰ 250 πλοῖα παρὰ τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπως τὸ ὀνομάζουσι οἱ Ἄγγλοι ναῦται, ὑπέστησαν μεγάλας βλάβας, καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερα εἶναι τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια αὐτανδρα ἀπόλωντο. Ἐπιχειρηματίαι ἐγένοντο προτάσεις περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ναυτιλίας ἐν τῇ ἐπικινδύνῃ ταύτῃ θέσει ἀπεδείχθη ὅμως ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ή θάλασσα σμικρύνει τὴν νῆσον, ἀποσπῶσα τμήματα τῶν ἀκτῶν αὐτῆς, οὔτως ὥστε ἡμέραν τινὰ ή νῆσος καθ' ὅλοκληρίαν θὰ ἐκλείψῃ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν ή Σαβλεϊλανδ εἶχε μήκος πλεόν τῶν 40 μιλίων καὶ πλάτος 2 1/2, ἀλλ' ἐκτοτε ἠλαττώθη κατὰ τὸ ἥμισυ. Τῷ 1888 πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου ἠγέρθη φέρος, ἀλλὰ καὶ οὕτω δὲν ἐξησφαλίσθη ή ναυτιλία, διότι οἱ ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἀποσπῶμενοι ὄγκοι σχηματίζουσι σειρὰν σὺρσεων ἐκτεινομένων, ὡς εἴπομεν, μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος. Οὕτω δὲ ὁ παρὰ τὴν νῆσον πλοῦς καθίσταται ὅπως δυσχερής.

Ἡ σύρραξις

Κατὰ τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ πλοιάρχου τοῦ ἀγγλικοῦ ἰστιο-

φόρου «Κρομαρτσαίρ» τὸ σκάφος ἔπλεε με ταχύτητα 5 μιλίων τὴν ὥραν, κατὰ πῆν δὲ λεπτόν ἤχει ἀπ' αὐτοῦ ή σάλπιγξ τῆς ὀμίχλης, ὅτε αἰφνης ἐφάνη ἐν μέσω ταύτης ἀτρόπαιόν τι, ὅπερ καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ «Κρομαρτσαίρ». Ἐν τῷ μεταξὺ ή «Βουργονδία» ἐξησφαλίσθη ἐν τῇ ὀμίχλῃ, ὅτε δὲ περὶ τὴν 5 1/2 πρωϊνὴν ὥραν αὕτη διελύθη ὀλίγον, τὸ πλήρωμα τοῦ «Κρομαρτσαίρ» παρέτήρησεν ὅτι οἱ ἐπιζῶντες ἐκ τῆς «Βουργονδίας» ἔπλεον ἐπὶ τῶν σωστικῶν λέμβων καὶ τῶν συντριμμάτων τῆς «Βουργονδίας». Τὸ «Κρομαρτσαίρ» διέμεινεν αὐτόθι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ παρέλαβε 200 ἐκ τῶν διασωθέντων.

Ἡ «Βουργονδία» ἐβυθίσθη ἐντὸς 10 λεπτῶν. Λέγεται δὲ ὅτι εἶχε ταχύτητα 18 μιλίων. Ἐπιβίτης τῆς «Βουργονδίας» ἀφηγεῖται ὅτι ἀπάντες οἱ ἐξωμυτικεῖ ἐπέδειξαντο πορκαδειμυτικὸν ἠρωτισμόν. Ὁ πλοίαρχος Δελόγκλ Ἰστατο ἐπὶ τῆς γεφύρας δίδων ἐκείθεν τὰς διαταγὰς του, διέμεινε δὲ ἐπ' αὐτῆς μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον διηγεῖται τὰς λεπτομέρειας τῆς σκηνῆς, αἱ τινες ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ σκάφους. Τὸ πλήρωμα ἠγωνίζετο νὰ καταλάβῃ καὶ αὐτὸ θέσιν ἐπὶ τῶν σωστικῶν λέμβων, ἀποθῶν τὰς γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ.

Αἱ σκηναὶ τῆς τελευταίας στιγμῆς ὑπῆρξαν φορικώδεις. Οἱ ἐπιβίται ἔτρεγον εἰς ἀναζητήσιν σωστικῶν, ἄλλοι ἔτρεγον ὡς μαντιῶδες ὄθουντες, ρίπτοντες, πλήττοντες διὰ μαχαιρῶν καὶ ἄλλων φονικῶν ὄργάνων, δισσεκίζοντες καὶ πατοῦντες ἄλλους, ὅπως φθάσωσιν εἰς τὰς κλίμακας. Αἱ κλίμακες ἦσαν ὑπερπλήρεις ἐκ γυναικῶν φωναζουσῶν φρικωδῶς, ἐπὶ δὲ τοῦ καταστρώματος ἄλλαι ἀτημέλητοι καὶ ἡμίγυμνοι προσεκολλῶντο ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ζητοῦσαι βοήθειαν, ἄλλαι δὲ, τρελλαὶ ἤδη, ἐγέλων καὶ ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ καταστρώματος εἰς τὴν θάλασσαν.

Παρατηρῶν τις ἐπὶ τῶν κυμάτων ἔβλεπε θέαμα ἔτι οἰκτρότερον. Ἐβλεπε λέμβους καταποντιζομένας, περὶκαὶ δὲ ἀληθὴ μάχην μετὰ μαχαιρῶν. Ἐντὸς λέμβου εὐρίσκατο 40 γυναῖκες ἄνευ ἀνδρῶν, περιφερόμεναι ἄνευ κώπης ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μέχρις οὗ πᾶσαι κατεπόθησαν ὑπὸ τῶν κυμάτων. Μεταξὺ τῶν θυμάτων συγκαταλέγεται καὶ ὁ Παῦλος Μολέν, ἀναποκρίτης τῆς παρισίνης ἐφημερίδος «Ἀστραπῆς», παρα-

κολούθησας καὶ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον. Μεταξὺ δὲ τῶν ταξιδιωτῶν τῆς τρίτης θέσεως ὑπῆρχε καὶ ὠθημανὸς τις παλαιστῆς ὀνόματι Γιουσούφ, ἐπανακάμπτων ἐξ Ἀμερικῆς, ὅστις ἀνηλεῶς κατέσφαξε γυναίκα καὶ παιδιὰ ὅπως σωθῇ, ἀλλ' οὐδὲν κατόρθωσε διὰ τῶν θηριωδῶν ἐνοστίκων του, διότι εὐρὴν ἐκδικητρίαν τὴν θάλασσαν, ἧτις δι' αὐτὸν ἔκαμιν εὐεργετικὴν πρᾶξιν. Οἱ περισσότεροὶ τῶν πνιγέντων ἦσαν ἄμερικανοὶ περιγηγῆται κατευθυνόμενοι ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην. Μεταξὺ τῶν ἀπολεσθέντων πολυτίμων ἀντικειμένων συγκαταλέγονται

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΤΗΣ "ΒΟΥΡΓΟΝΔΙΑΣ,"

καὶ δύο εἰκόνες τοῦ Ἰουλίου Δουβρέ, τῶν ὁποίων ή μία ἠγοράσθη ἐν Ἀμερικῇ ἀντὶ 75,000 φράγκων.

Ἀπετομήσται — Ἡὼς ἐπηνίγησεν. Ἡ φοβερὰ δίνη.

Ὅλοι οἱ τῆς πρώτης θέσεως ἐπιβίται ἐπηνίγησαν, ἐ σώθησαν δὲ ἰδίως ἐπιβίται τῆς γ' θέσεως, καὶ ἄνδρες τοῦ πληρώματος. Οἱ ἐπιβίται ἦσαν Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ἀμερικανοὶ καὶ Γερμανοί. Ὁ εὐβυθίζετο τὸ σκάφος, τρεῖς καθυλικοὶ ἱερεῖς διέτρεχον διηνεκῶς τὸ κατάστρωμα, δίδοντες τὴν ἄρσιν εἰς πολλοὺς ἐπιβίτας, οἵτινες γονυκλίνευ; προσκύνοντο. Ἄλλοι ἐβρῆθον καὶ τυνας ἐγέλων. Ἡ το ἀληθῆς φρονεῖτις.

Μία Γαλλίς, τὴν ὁποίαν ἔσωσεν ὁ σύζυγός της παραλοθῶν αὐτὴν ἐπὶ δοκοῦ, διηγεῖται ὅτι κατὰ τὴν στιγμήν τῆς καταβυθίσεως εἶδε τρομερὸν ὄψιν. Εἰς τὸ αἰγιὸν πρὸς στιγμήν χάσμα βούων ἀνθρώπων κατεπόθη ὡς ἐντὸς κρατήρος ἠφαιστείου καὶ τὰ ὕδατα δαιμονιωδῶς στροβιλιζόμενα ἐκάλυψαν τὸ βουνὸν τοῦτο.

Μετὰ τὴν σύρραξιν ή «Βουργονδία» ἐκλίνε πῶτον ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ κατόπιν ἐβυθίσθη, τρομερὰ δὲ τὴν στιγμήν αὐτὴν ἐκρηξίς τῶν λεβήτων ἀνετίναξεν εἰς τὸν ἀέρα πολλοὺς ἐπιβίτας καθὼς καὶ μίαν τῶν καπνοδόχων, ἧτις ἔπεσεν ἐπὶ μιᾶς πλήρης ἀτόμων καταβυθαζομένης λέμβου, τὴν ὁποίαν κατασυντρίψασα ἐν τῷ ἅμα ἐβυθίσεν. Εἰς ἐπιβίτης λέγει ὅτι ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ή σκηνὴ ἦτο φρικαλέα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔτρεγον ὀλόγυμνοι, ἐχλαίον, ἐφώναζαν, ἐπλήττον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς τρελλοὶ με διάφορα ὄπλα. Μόνον ὁ κυβερνήτης Δελόγκλ Ἰστατο ἀπαθῆς ἐπὶ τῆς γεφύρας. Κατὰ τὴν σύρραξιν οἱ ἐν τῷ ἰστιοφόρῳ «Κρομαρτσαίρ» δὲν ἀντελήφθησαν κατ' ὄρχας ποῖον ἐκ τῶν δύο πλοίων ἐβυθίζετο.

Η κυρία του κυβερνήτου του Ιστιοφόρου Άνδερσον, διηγείται ότι αίφνης ενεφανίσθη πρό αυτών το ατμόπλοιο ως όγκος γιγάντιος και ή κούρη φοβερός τριγμός, μετ' ό τ' ατμόπλοιο ήρχισε να σαρξίζη και να ανατινάσκη πυραύλους. Τό έμειμήθημεν και ήμεεις, έξηκολουθεϊ ή κυρία Άνδερσον. Ο σύζυγός μου ενόμιζεν, ότι ήμεεις έδουθήζομεθα και ότι τό έτερον σκάφος ήρχετο εις βοήθειάν μας. Μετ' όλίγον όμως σιγή νεκρική επεκρατήσε περίξ ήμών και ήννοήσαμεν τί συνέβη». Οΐδεις των έπιβιτών της πρώτης θέσεως, εκτός ενός γάλλου καθηγητού ονόματι Λακάς, είχαν έγερθη εκ της κλίσης, ότε έγένετο ή σύγκρουσις. Ο Λακάς εισώρμησεν εις τόν θαλαμίσκον και έπίψεν εν σκέπασμα επί της σζύγου του την ήρπασε και έρριφθήσεν εις τούδωρ. Κατά την έπικουλοθησασάν σύγκρουσιν μετεχειρίσθησαν όπλα προς άπόθνησιν των γυναικών, αλτίνες προσεκολλώοντο επ' αυτών, όχι μόνον Ιταλοί, αλλά και εις μηχανικός άκόμη του ατμοπλοίου, όστις προσκαλούμενος εις βοήθειαν εκράδαινε τό όπλον του λέγων ότι δέν ήτο ναυαγοσώτης και ότι είχε να ασχοληθί περί άλλων.

Τά συγκρουσθέντα σκάφη

Η «Βουργονδία» ήτο σκάφος σιδηρού ναυπηγηθέν τώ 1886, είχε δέ τότε άξίαν 8,000,000 φράγκων, ότην και όλα τα τελευταία υπερωκεάνεια σκάφη, άλλ' εκτοτε ή άξία της ήλαττώθη φυσικώ τώ λόγω, συνεπεία της χρήσεως εις 6,000,000 Τό φορτίον της έσοίχζε 15,000,000 φράγκων, θά ήτο δέ πολλώ μεγαλειότερα άξία, άν μετέφερον, ως συνέβη τοσάκις, χρυσόν εις νόμισμα ή ράβδους. Πολλάκις αι τοιούται άποστολαί άνήρχοντο εις 12 - 15,000,000, άλλ' ο πόλεμος αναγκάζει τούς Αμερικανούς να κρατώσιν εν τη χώρα των τόν χρυσόν.

Τό «Κρομαρτσάιρ» ήτο τετράστιον, διά να δυνηθί δέ να διατρύπησθι σκάφος τοιούτον, όποιο ή «Βουργονδία», φαίνεται ότι ήτο χαλύδδιον.

Η Γαλλική Έταιρία του Άτλαντικού προέβη εις κατάσχεσιν του Ιστιοφόρου, διεξάγονται δέ ανακρίσεις προς εξακριβώσιν των εθώνων.

**ΤΟ ΕΥΡΗΜΑ
NOUVELLE**

..... Ομάς νέων εκάθητο εις τι παραλιχόν καφενείο τής Μασσαλίας, και ή συνομιλία των περιστρέφετο περί τύχης, ευρημάτων, κέρδους λαχείων, κλπ. τοιούτων άντικειμένων.

Παραπλεύρως αυτών εκάθητο γέρων τις πτωχός, όστις πλησιάζει τούς νέους και αρχίζει να παραπονήται, ότι αν και τα τριγας του έχει αλλάξει με λευκόν βίμβακα, όμως ούδέποτε έτυχε να ευρη, έστω και μίαν δεκάραν τυχαίως.

Και άφού παρεπονέθη αρκετά με την τύχην του, έφρασε και εις τό τρυφερόν ζήτημα και τοίς λέγει: «Από χθές παιδίό μου έχω νηστικός, δέν μου κάμετε, μίαν μικράν βοήθειαν.» Άλλ' άντι πάσης Σοφθείας εις των παρακαθημένων νέω λέγει προς τόν γέροντα.

«Πήγαινε γέρω μου πάρα κάτω και κάμε μίαν γύρα, και εσως αυτην την φοράν θα σε βοηθήση και σε ή τύχη να ευρησ κάτι καθ' όδόν.»

Ο γέρων απήλθεν άναστενάζων και δακρύων διά τόν χλευασμόν και την πενίαν του. Ωσει μεθυσμένος εκ της λύπης του διήρχετο την μεγάλην όδόν Κανεμιπέρες παρατηρών τό πλήθος των διαβατών. Δέν έγνώριζε και αυτός ο δυστυχής τί να πράξη κατατροχόμενος υπό πενίας και λιμώτων της πείνης, ότε φεύ! πρό όποιου θαύματος εύρίσκετο!!! Πρό των ποδών του παρατηρεί... και τί βλέπει;... όποιον θαύμα!! Τραπεζικόν γραμματίον ήτο διπλωμένον εκεί χαμώ... Κύπτει, τό λαμδάνει, τό παρατηρεί, ώ!! εκατοντάδραχμον!!! όποια χαρά και άγαλλίασις!! κάτοχος εκατοντάδραχμου, αυτός ο πενιών ρακένδουτος!!! ο λιμώτων, ο θνήσκων εκ πείνης...

Άλλά την χαράν του αυτην διεσκέδασεν άλλη σκέψις!! Τό εκατοντάδραχμον αυτό πόθεν προέρχεται; Άν ο άπολέσας αυτό είναι έπίσης ως αυτός πένης; Και έπειτα είχε δικαίωμα να τό κρατήση αυτός; όχι βεβαίως έπρεπε να τό άποδώση εις τόν κτήτορα, αλλά πού να τόν ευρη, πού να άποταθί; Τοιαύτα διαλογιζόμενος διήρχετο πρό έστιατορίου, ότε κα-

ελήφθη σχεδόν υπό λιποθυμίας εκ της όσμης των μαγειρευμάτων και μηχανικώς εισέρχεται.

— Έφραγε, έπειτα καλώς, έχόρτασε και ζήτησ τόν λογαριασμόν.

— 15 δραχμάς κύριε, τού λέγει ο ύπηρέτης.

— Πάρα πολλά!! αναφωνεί ο πτωχός γέρων! πολλά!!!

— Καθόλου κύριε. Έφάγατε ως πρίγκηψ, έπίετε οίνον Bordeaux, ύπηρετήθητε άξιοπρεπώς, και σας φαίνονται πολλά;

Έτελος χαλά τό εκατοντάδραχμον και πληρώνει ο δυστυχής γέρων. Έξέρχεται του έστιατορίου, εν παραξάλη εύρισκόμενος. Τόν έτυπεν ή συνείδησις, διότι ενώ τό εκατοντάδραχμον δέν ήτο ιδιόν του έκαμε χρήση αυτού. Κατήρχετο πάλιν την παραλιακήν όδόν μηχανικώς και λυπημένος σφόδρα επί τώ γεγονός, ότε βλέπει κόσμον συνωθούμενον εις μίαν άκραν της παραλίας. Αμέσως τό βλέμμα του προσηλούται εκεί έταστικώς! Κάτι ύποπτεύει... σπεύδει τό βήμά του, σχεδόν τρέχει ώθούμενος υπό άνεξηγήτου δυνάμεως. Πλησιάζει και έρωτά, περί του συμβαινόντος, λαμβάνει δέ την άπάντησιν ότι, καθ' εκείνην την στιγμήν εξήγαγον νέον τινά ριφθέντα εις την θάλασσαν όπως αυτοκτονήση.

Η περιέργεια δέν τόν αφήνει. ή τύψις ελέγχουσα τόν ώθει και πλησιάζει... τόν παρατηρεί, ήτο δεκακοκταετής νεανίας, όστις κατέκειτο ήδη νεκρός.

Έμεινεν έννεώ; παρατηρών τόν νεκρόν. Ο άστυνόμος φθάσας, εξετάζει τόν νέον και εύρίσκει επί του θυλακίου του έπιτολήν άπευθυομένην προς την μητέρα του, την άνοίγει πάντες πλησιάζουσι ν' ακούσωσι. Μεταξύ του πλήθους ήτο και ο γέρων. Ο άστυνόμος αναγίνωσκει την έπιστολήν ήτις έλεγε ταύτα.

Αγαπητή μου μητέρα

Την πρώτην ο προιστάμενός μου μ' έστειλεν όπως αλλάξω εν εκατοντάδραχμον άλλα δέν γνωρίζω πώς τό έχασα διεργόμενος την όδόν Κανεμιπέρας. Όταν τό άνέφερα εις τόν προϊστάμενον μ' έδίδωζε ως κλέπτην. Δέν άνέχομαι μητερ μου να με καταγγείλωσιν ως κλέπτην, και συγχώρησόν με αν άπορασίξω να θέσω τέρμα εις τόν βίον μου.

Σε φιλώ αγαπητή μου μητέρα.

Χαίρε

Ο υίός σου

Ιούλιος

Ω φεύ!! ανακράζει ο γέρων. Τό εκατοντάδραχμον ήτο αυτό όπερ εύρον έγώ!! Δυστυχί νέε!! Έγώ είμαι ο φονεύς του!! ανακράζει και πίπτει επί του πτώματος του πνιγέντος απόπληκτος.

Ιωάννης Σολ...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Οί τελευταίοι βομβαρδισμοί

Τόδύ μικρά άλλ' έπίσημος στατιστική, ήτις προφανώς άποδείκνυσιν, ότι οι βομβαρδιζομενοι δέν είναι τότον φοβεροί όσον ύποτιθέται και τινες τούς περιγράφουσιν.

Τώ 1870 - 71 ο βομβαρδισμός του Belfort διήρκεσεν 73 ήμέρας. Έρρίφθησαν δέ 99,453 βλήματα επί της ήρωικής πόλεως και εν τούτοις μόλις 60 άνθρωποι άπέθανον άμέσως και συνεπεία των τραυμάτων.

Έν Στρασβούργω επί 38 ήμέρας οι Γερμανοί διηύθυναν κατά της πόλεως 193,722 όβιδας και έφόνευσαν μόλις 300 άτομα.

Ο δέ βομβαρδισμός κατά των Παρισίων διήρκεσε μόλις 23 ήμέρας, έρρίφθησαν 10,000 όβιδες μόνον και έφανεύθησαν 107 άνθρωποι.

Όσον δ' άφίρξ τόν σύγγρονον Ισπανο-αμερικανικόν πόλεμον, αι όλίγα ριφθέντα δωδεκάδες όβιδων επί των άκτών της Κούβας και του Πόρτο-Ρίκου προύξηνσαν πλείονα θόρυβον ή κακόν.

Πώς γίνεται τις γέρων

Πρό τινων έτών ο κ. Γλάδστων, όστις άπέδωσεν εν ηλικία 90 έτών, ήρώτησε τόν σιρ Ισαάκ Holden, τόν πρώτουν των Άγγλων πολιτευτών, όστις τόν υπερέβαινε κατά έπτά έτη, τί μέσα μετεχειρίζετο όπως φθάση εις τοσοούτο προκεχωρημένην ηλικίαν.

Τόδύ ή άπάντησις ήν τώ έδωκεν ο σιρ Ισαάκ Χόλδεν. «Οί νόμοι της ύγείας εισιν οι απλούστεροι και δύνανται να συντάξη τις αυτούς εις όλίγας λέξεις: άκρα λιτότης και άσπιρος περιπάτος καθ' εκάστην εν πλήρει άέρι και καθ' οίονδύποτε καιρόν.

«Τό πρόγευμά μου συνίσταται άποκλειστικώς εις εν άπίδιον, εν πορτοκαλίον, όλίγας ρώγας σταφυλής και εν δίπυρον. Οί καρποί άποτελοσιν, κατά την πείραν μου έλαφράν και ύγιεινήν τροφήν κατά προτίμησιν και συνιστώ πολύ την χρήσιν εις τούς ενδιαφερομένους διά την καλήν χώνευσιν.

«Τό δέ γεύμα μου άποτελείται από ήμισυ πινάκιον ζωμού με όλίγας ούγγιας βοείου κρέατος, άμυθ ή ίχθύος. Συνήθως όμως επαναλαμβάνω ό,τι και εις τό πρόγευμά μου τρώγω.

«Αντι δέ να με εξασθενήσθι ή διαίτα αυτη με διατηρεί εις καλλιστην ύγείαν και συγχάριω έμαυτόν καθ' εκάστην επί τη άκριβεί διατηρήσει αυτης».

— Είναι περιεργον, υπέλαθεν ο κ. Γλάδστων, διότι την αυτην περίπου διαίταν ακολουθώ και επιτραπήτω μοι να συγχάρω άμφοτέρους μας.

Ο Οράτιος Vernet

Ημέραν τινα ο διάσημος ζωγράφος Οράτιος Vernet έτοποθέτησε τόν τρίποδά του παρά τινι θέσει, εν ή έγυμνάζοντο στρατιώται και ήρχετο να άπειμονίξη την πρό αυτού άνελισσομένην σκηνήν. Έν ώ όμως έπλησίαζε να τελειώσθι, στρατιώτης τις πλησιάζας αυτόν, παρετήρει μετά προσοχής την προλιούσιν εργασίαν.

— Αί, πώς σου φαίνεται; τόν έρωτά τότε ο Vernet.

— Πολύ ωραία, πολύ ωραία, τώ απήντησε μετά θαυμασμού ο στρατιώτης.

— Καλά, αλλά έχει ομοιότητα προς τό φυσικόν;

— Είναι πανομοιότυπον, άπεκρίθη εκείνος και έπεθύμουσ πολύ να έζωγραφίξες και έμένα, αλλά δέν ζεύρω αν παίρησ ακριβά!

— Πόσα χρήματα θέλεις να δώσης;

— Μα έχω μίαν δραχμήν.

— Καλά, φέρε την έδώ και στάσου εκεί.

Ο στρατιώτης ύπήκουσε και μετά εν τέταρτον της ώρας όλωσ περιχαρής έλαβε την εικόνα του υπό μάλης και έτρεξε να εύρη τούς συντρόφους του.

— Και όμως, τής έλεγε μετ' άφελείας, είμπορούσα αν επέμενα, να τού έκοπτα άκόμη πενήντα λεπτά.

Τ' ΑΣΤΕΡΙ ΜΟΥ

Ρόζα

Βλέπω τ' άστέρι να φεγγοβολά στον ουρανό με θέια χάρη, και με παράπονο θερμικυτώ, της άμορφιάς σου μέρος να ήχ πάρη.

Δαμποκαλά τ' άστέρι όλοένα και μέσα ή ψυχή μου όλο δακρύζει γιατί τ' άστέρι από σε να ήχ κλεμμένα την άμορφοιά σου μόνη σε στο.λλεί.

Και κλαίω από καθ' ός με πόθο βλέπωντας τό χρυσό έκείνο άστέρι πόνο πικρό μέσ' τη καρδιά μου ριάθω και ο' άλλο κόσμο τό μεγαλό μου φεύγει

Και πάντα καρφωμένο βλέπω στέκει στον ουρανό καθάριο λαμπερό, στη γή έσθνα πάντα σαν να βλέπη, έσθνα... άλλο άστέρι ζηλευτό.

Μα έλαφρα τώρα χάνεται και πέγει τ' άμορφο άστέρι εκεί βαθειά, και βλέπω πάλι να σου χαρίζει τη πρώτη σου... άβασιλευτη άμορφοιά.

Ηλιας Ρούμπη

ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΑΙ

Ζώντες σήμερα εν εποχή έπιστημονικων θαυμάτων, συνεπιζόμεν εν γένει να ρίπτομεν περιφρονητικόν και εϊρον βλέμμα επί πάσης έπιστημονικής ειδήσεως των αρχικών μη περιεχομένης εν τώ έπιστημονικώ κώδικι τοσ παρόντος.

Και όμως ή πείρα άποδεικνύει ότι δέν είναι όλωσ άμοιρος σπουδαιότητος ή αναδιφήσις των έπιστημονικων πρακτικων του παρελθόντος, διότι εν πρώτοις δέν είναι μόνον ή ζωσα Έπιστήμη, ή έπιστήμη του παρόντος, επί της οποίας τελείται ή εξέλιξις, άλλ' εις ταύτην συμβάλλονται και παράγοντες εκ των αρχαίων ιδεών, των τώσ εύρισκόμενων υπό τό κατώφλιον, της έπιστημονικής συνειδήσεως, και ένίοτε μάλιστα ούχι δευτερευόντως.

Γνώσεις του παρελθόντος, πρό των όποιων αντιπαρήλθεν ο έρευνητής, ιδέαι λησμονημένα, αίτινες, γεννηθείσαι προάφως τότε εις εποχήν άπρόσφορον τή φύσει αυτών, παρεκινήθησαν υπό άλλων προσαρμοσθεισών τώ τότε έπιστημονικώ περιέχοντι, απαλλάσσονται βραδύτερον και άνέρχονται την σκηνήν πολλακις μετά δυνάμεως ιδεών όλωσ καινοφανών.

Παρατηρήσεις φυσικαι αρχαiai, αίτινες ειχον καταλεισθή εν τή ύστερον δινή των άλλεπαλλήλων έπιστημονικων γεγονότων, μένουσιν εν τή σκοτία άγνωστοι, προσδοκώσαι την ευεργέτιδα εκείνην χείρα, ήτις εν γνώσει ή άσυνειδήτως θα διαρρήξη τόν άδιαφανή πέπλον τόν έμποδίζοντα τας ακτινας του φωτός αυτών.

Παραλείποντες να εισέλθωμεν εις την άνασκόπησιν της σελίδος ταύτης της Ιστορίας της Έπιστήμης, διότι τοστο θα έφερεν ήμας εις μάκρος, ύπομνησόμεν άφ' ενός μόν τα λυκαυγί έκείνα της άνατολής λαμπρών ήλιων εν τώ στερεώματι της Έπιστήμης, τας ύποθέσεις εκείνας των Έλληνων φυσικων, αίτινες είναι σήμερα θεωριαί άγνωστων τώ παρελθόντι φυσικων φαινομένων, άφ' έτέρου δέ τς νεωτέρης εκείνας φυσιογνωστικας παρατηρήσεις και άνακαλύψεις έπιστημονικας, αίτινες άκέραια πολλακις άνευρίσκονται ιδίως εν τώ άκνωτώ θησαυρώ της Έλληνικής σοφίας, και έπιστάμεν ιδία ένταύθα την προσοχήν επί ταξίν τινά ειδήσεως της αρχαιότητος, αίτινες θεωρούται σήμερα ως συμβουλαί άπατεώνων ή δεισιδαίμονων φαντασιών αποκηύματα, και όμως πολλακις τούτων άναγνωρίζονται μετ' όλίγον ως έμβριθεις φυσικαι παρατηρήσεις άξια της υιοθετήσεως παρ τής Έπιστήμης.

Πρόχειρον παράδειγμα τούτου έχομεν την έσχατως εν τη Ακαδημία των Έπιστημών των Παρισίων γενομένην άνακοίνωσιν του κ. Arlong περί του δηλητηριώδους του ιδρώτος όπερ, ως φαίνεται εκ τινος συνταγής παλαιας προσαχθείσης υπό του κ. Berthelot, ήν γνωστόν τή αρχαιότητι, ήτις έβαπτε τα βέλη δι' ιδρώτος ήππου όπως καταστώσι δηλητηριώδη. Όπως φέρωμεν και έτερον παράδειγμα, ή γολή του ταύρου έρησιμοποιεϊτο παρ τας αρχαίους ως λευκαντικόν μέσον, μεταχειρίζοντα δέ και σήμερα μίγμα εις χολής βοός και σάπωνος εις καθαρικόν μεταξιν ύφασμάτων, άλλ' έπίσης δυνάμεθα να χρησιμοποιήσωμεν άπλοον τό διέλυμα της χολής εν ύδατι (μία γολή βοός εις 1 όκταν χλιαρού ύδατος) προς εξαλείψιν κηλίδων επί των φορεμάτων, όπερ εκ πείρας εύρομεν κάλλιστα έπιτυγχάνον, ή δέ ιδιότης αυτη της χολής εξηγείται σήμερα εκ της χημικής αυτης σύνθεσεως...

Αι τοιαύται λοιπόν μικραι της αρχαιότητος έπιστημονικαι ειδήσεις, έπιστημονικα ότως ειπείν πάρεργα, δέν στε-

ρούνται σπουδαιότητος. Καί είναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ «ἐφεύρισξ ἐν τῷ φοβρῶ λαγοῦ ζωνταροῦ» δὲν θά εἶναι ποτὲ τὸ κατ'ἀλλήλων φάρμακον πρὸς καταπολέμησιν τῆς δυτουρίας, ὡς ἰσχυρίζεται συνταγὴ τις παλαιῦ ἰατροσοφίου, ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ὀφείλομεν ὁπωσδήποτε νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τινες τοῦλάχιστον τῶν τοιούτων συνταγῶν βασιζονται ἐπὶ παρατηρήσεων φυσικῶν φαινομένων καὶ ἰδιοτήτων, αἵτινες δὲν ἀπεσπασάντο εἰσέτι τὴν προσοχὴν τῆς νεωτέρας Ἐπιστήμης.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Τὰ μίσση τῶν ἀνθέων. Ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τινὰς βοτανικοὺς λίαν παρατηρητικοὺς ἄνθη τινὰ αἰσθάνονται κατ' ἀλλήλων ἀκαταγώνιστον ἀντιπάθειαν, λόγου χάριν, τὸ ρόδον καὶ τὸ ρεζεντά δὲν ὑποφέρουσιν ἀλλήλα. Διὰ νὰ πεισθῇ τις ἀρκεῖ, κατὰ τοὺς βοτανικοὺς, περὶ ὧν ὁ λόγος, νὰ τὰ προσαρτήσῃ ἐν ἀνοδέσμη καὶ νὰ τὰ θέσῃ ἐν ἀγγεῖῳ ὕδατος. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὸ ρόδον καὶ τὸ ρεζεντά συμπλέκονται ἰσχυρῶς καὶ μακρίζονται, ἐνῶ τὰ ἄλλα ἄνθη λάμπουσιν ἐκ δρόσου καὶ χάριτος. Ἄλλα ἄνθη ἐπίσης ἀντιπαθεῦσιν ἀγρίως κατ' ἄλλων ἀνθέων καὶ ἀνοικτιμῶνως τὰ φονεύουσιν. Ἀπεναντίως δὲ ἄλλα αἰσθάνονται ἀμοιβαίως ζωηρὰν συμπάθειαν.

?

Τὸ χρυσάνθεμον δὲν εἶναι κατὰ τὰ φαινόμενα, μόνον ὠραῖον ἄνθος ἀλλ' ἐκτιμᾶται λίαν καὶ ὡς τροφή ὑπὸ τῶν λαμάργων Ἰαπώνων. Οἱ Ἰάπωνες τρώγουσιν ὡς σαλάταν αὐτὰ τὰ ποιητικὰ ἄνθη ἀφοῦ πρῶτον τὰ θέσουσιν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ κατόπιν τὰ βράσουσιν. Ἀποτελοῦσι τὰ χρυσάνθεμα τοιούτῳ τρόπῳ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἀληθὲς φαγητὸν δημοτικὸν κατὰ τὸν Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον, δύναται δὲ τις νὰ ἴδῃ εἰς ὄλους τοὺς λαχανοπώλας δέματα χρυσάνθεμων λιμένα καὶ ἐκτεθειμένα μετὰ προσοχῆς.

?

Μετὰ 10 ἡμέρας, εἰς Ἀμερικανὸς, ὁ ἐκ Βοστώνης Οὐίλλιαμ Ὀλδριεβ θά ἐπιχειρήσῃ ἀφθάστου ἀνθαδείας τὸλμημα : θά διέλθῃ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν περὶ 8 ὁ.ς. μεταχειριζόμενος ἀντὶ παντὸς σκάφους ἠναυτικοῦ μηχανήματος ζεύγος ὑποδημάτων τῆς ἐφευρέσεώς του.

Τὰ ὑποδήματα ταῦτα—κατ' ὄνομα μόνον ὑποδήματα—εἰσὶ πράγματι μεγάλα κυτία ἐκ κέδρου, ἔχοντα μήκος ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου καὶ ὧν ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπὸ μεταλλίνων αἰχμῶν.

Παρὰ τὴν ἐλαφρότητα των δύνανται νὰ βραστάωσι βάρους 140 λιτρῶν, ἐπειδὴ δ' ὁ ἐφευρέτης των ζυγίζει μόνον 130, διαβεβαίωσθαι θά εὐρίσκηται ἐπ' αὐτῶν ἐν ἀσφαλείᾳ ἀνερίκτω ἀκόμη καὶ δι' ἀτμόπλοιοι πρῶτης τάξεως.

Πρώτην ταύτην τὴν φορὰν δ' ἐν θά γίνωσι δοκιμαί τῆς νέας ἐφευρέσεως, ἤτι· ἐδοκιμάσθη ἐπανειμμένως ἐν τῷ Χούδσωνι.

Εἶτα ὁ Ὀλδριεβ διήλθεν ἀνευ δυσχερειῶν τὰ ρεύματα τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ περιπάτησεν ἐπὶ τοῦ Νιαγάρκ, ἐπὶ 3 μίλια κάτω τῶν καταρρακτῶν, ὑπὸ πλήρους δ' ἐστέφθησαν ἐπιτυχίας τὰ πειράματά του ἐν Βοστώνῃ, τῆς ἀκτῆς τῆς ὁποίας ἀπεμακρύνθη ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ περὶ τὰ 20 μίλια καὶ ἐν Μασσακουσέτῃ, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ὁποίας περιεδιάβησεν ἐπὶ τῶν ὕδατοπεδίων του ὀλόκληρον εικοσιτετράωρον.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἐξετέλει ἐνώπιον πλήθους ἀπειραπληθοῦς, θεωμένου ἀπὸ τῆς παραλίας τὰ πειράματά του ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Φάβλο, ἐν Φλωρίδι, σφοδρὰ θυέλλης ἐκρηξίς τὸν παρέσυρεν εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν καὶ ἐξηφανίσθη, ἐνῶ δ' ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγωνίας ἀπεστέλλετο λέμβος πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ πτώματός του τοῦλάχιστον, ἐκεῖνος ἐθεάθη μετὰ τινὰς ὥρας ἐπιστρέφων ἡσυχῶς καὶ πηδῶν

μετ' ἀταραξίας ἀπεριγράπτου ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κύματος εἰς τὸ ἕτερον.

Ἀπὸ τοῦ θύλου τούτου, ὁ ἐφευρέτης ἐπέφερε νέας τελειοποιήσεις εἰς τὴν ἐφευρέσιν του, οὐδ' ἀμφιβάλλει πλέον ποτὶς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς ἐπιτυχίας του.

Τὸν Ὀλδριεβ ἐν τῇ κινδυνώδει ἀποπειρᾷ του θά συνοδεύσῃ ὁ πλοίαρχος Οὐίλλιαμ Ἄνδριους, ὅστις κατὰ τὸ 1878 καὶ τὸ 1892 ἔσχε τὴν τὸλμην νὰ διαπλεύσῃ ὀλόκληρον τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ ἀπλοῦν κόπτερον, ὅπερ ὁ τολμηρὸς ναυτίλος θά χρησιμοποίησῃ καὶ νῦν, παρέχων τὸ εὐθραυστον κέλυφος του ὡς ἄσυλον εἰς τὸν φίλον του κατὰ τὰς ὥρας τῆς πείνης καὶ τοῦ καμάτου.

Ἡ θρασεῖα ζυωρῆς ὑπολογίζει ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ ταξιδίου της θά ἦνε 40—90 ἡμερῶν, ἀφοῦ δ' ἀναπαυθῆ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Χάβρη ἀπὸ τῶν μόχθων, θά ἀνέλθῃ διὰ τῶν ὕδατοπεδίων του τὸν Σηκουάναν ἵνα μεταβῇ εἰς Παρισίους.

Καὶ οὕτω, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ξηρᾶς συντελεῖται καὶ ἡ κατάκτησις τοῦ ὕδατος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ,

Δ. Κ. Π. Πόργον. Ἐπισκεπτήριόν σας ἐλήφθη, ἔχει καλῶς, προσεχῶς γράφομεν. — Γ. Κ. Σαμσοῦμ. Δελτάριον ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ἐνεργείας σας, προσεχῶς γράφομεν. — Α. Κ. Φιλιπούπολι. Ζητηθέντα φυλλάδια ἀπεστάλησαν. Μ. Γ. Γαλάσιον. Ζητηθέντα φύλλα 1ου καὶ 2ου ἀριθμοῦ ἀπεστάλησαν, πιστεύομεν νὰ ἴδατε τὸν κ. Διευθυντὴν κατὰ τὴν αὐτῆθι διέλευσίν του. — Α. Α. Κ. Καβάλλαν. Δελτάριόν σας ἐλήφθη, προσεχῶς γράφομεν. — Γ. Δ. Μ. Κωνσταντινῶν. Ἐπιστολή σας ἐλήφθη, θά συμμορφωθῶμεν μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας. Ὁ κ. Διευθυντὴς προσεχῶς ἀναμένεται ἐν ταῦθα. — Π. Γ. Ζ. Μεσομένην. Ἀπαντα τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, προσεχῶς γράφομεν ἐκτενέστερον, ὁ κ. Κούτρας ἀπουσιάζει εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. — Ι. Μ. Α. Λαύριον καὶ Η. Α. Λευκάδα. Φυλλάδια ἀποστέλλονται τακτικῶς, ἐκτὸς τῶν τῆς 20 Ἰουνίου καὶ 10 Ἰουλίου, ὅποτε δὲν ἐξεδόθησαν τὰ φύλλα ἕνεκεν τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ κ. Διευθυντοῦ. — Π. Μ. Μ. Πειραιᾶ. Συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ σας ἠλλάξαμεν τὴν διεύθυνσίν σας. τῇ νέᾳ διεύθυνσιν θά ἀποστέλλονται τοῦ λοιποῦ τακτικῶς. — Ε. Π. Δ. Λαμίας. Δελτάριόν σας ἀνευ ἡμερομηνίας καὶ τόπου προελεύσεως ἐλήφθη. Μετὰ κόπου σᾶς εὐρομεν μετὰ τῶν συνδρομητῶν καὶ σᾶς ἀπεσταλαμεν τὰ ζητηθέντα, εὐχαριστοῦμεν, συγγνώμην. Τ. Κ. Ναύπλιον. Ἐπιστολή μετὰ ἐσωκλείστου διηγήματος ἐλήφθη. Προσεχῶς ἐγκρινόμενον δημοσιευθήσεται. — Ε. Φ. Πειραιᾶ. Ἐπιστολή μετὰ ἐσωκλείστου ποιήματος ἐλήφθη, προσεχῶς δημοσιευθήσεται. Κ. Χ. Κισσὸν Πηλίου. Οὐδὲν νεώτερον, θά ἴδωμεν τίποτε ;

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ Η "ΣΑΜΟΣ", ΕΝ ΒΑΘΥ ΣΑΜΟΥ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ ἀριστοτάτου ἀρτίου ἐμπ. Λυκείου τοῦ ἰδρυθέντος ἐν Α. Βαθέος Σάμου δι' Ἡγεμόν. Διατάγματος καὶ ἐν ᾧ θά διδάσκωνται ἀνώτερα ἐμπορικὰ μαθήματα εἰς ξένας γλώσσας, εἰδοποιεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ ἀρχοῦνται τὴν 15ην Αὐγούστου ἐ. ἔ. καὶ ὅτι προσελήφθησαν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑλλην. γλώσσας, τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ τῶν ὁμοίων μαθημάτων καθηγηταὶ ἀπολαύοντες φήμης οὐ τῆς τυχεύσεως δι' ὧν ἐξασφαλίζεται ἐκ τῶν ποστέρων ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός. Ἡ διατίμησις τῶν διδασκτρῶν ἔχει ὡς ἔπεται.

Διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς μαθητὰς ἐτησίως ὀρίζεται ἐν μὲν τῷ μορφωτικῷ τμήματι ἡλικίας 6—7 ἐτῶν, φρ. 50, ἀπὸ 8—12 ἐτῶν φρ. 100, ἐν δὲ τῷ ἐμπορικῷ φρ. 200.

Διὰ τοὺς ἡμιτροφίμους ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρων διδασκτρῶν ὀρίσθησαν διὰ τροφήν 160 φρ. κατ' ἔτος.

Διὰ τοὺς τροφίμους ἢ ἑσωτερικοὺς ὀρίσθησαν εἰκοσι λίραι ὀθωμανικαὶ διὰ τροφήν καὶ διδασκτρα.

Ἡ διεύθυνσις χορηγεῖ τὸν κανονισμὸν τοῦ καταστήματος παντὶ τῷ αἰτούντι. Εἰς τοὺς βουλομένους θά διδάσκηται ἡ Ἰταλικὴ καὶ Γερμανικὴ ὑπὸ ἰδιαίτους δρους, ἀπαντες οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ προσαγάγωσι παρ' ἱατροῦ πιστοποιητικὸν δαμαλισμοῦ

Ἐν Α. Βαθέος Σάμου τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1898.

Ὁ Διευθυντὴς Ἀλκιβ. Σπυρίδης